

ISTINA KAO MOGUĆNOST HUMANE STVARNOSTI

Gaetano Kjuraci, *Iskustvo istine*

Preveo s italijanskog dr Saša Hrnjez, Akademska knjiga, Novi Sad 2016.

Iskustvo istine [*L'esperienza della verità*] prva je na naš jezik prevedena knjiga savremenog italijanskog filozofa Gaetana Kjuracija [Gaetano Chiurazzi], profesora filozofije na Univerzitetu u Torinu. Glavni predmet njegovih proučavanja pre svega je savremena kontinentalna filozofija, ali isto tako i klasična nemačka i antička filozofija. Izlaganje svoje teorije istine u delu *Iskustvo istine*, tako, Kjuraci potkrepljuje minuciozno provedenim analizama najistaknutijih učenja o istini iz filozofske povesti, nadasve onih kod Platona i Aristotela, Kanta i Hegela, Ničea i Rortija, Hilarija Patmana i Fukoa. No, najjači uticaj na njegovu misao izvršila je filozofija M. Hajdegera i H.-G. Gadamera, što nedvosmisleno potvrđuje i činjenica da sam autor generalnu poziciju sa koje izrasta i njegova teorija istine u ovoj knjizi naziva "ontologijom filozofske hermeneutike".

Svojim središnjim pojmom, kojim je naslovio i celu knjigu, "iskustvo istine", Kjuraci najpre želi da brojne momente istine, rasute u tradicionalnim određenjima reprezentativnog pojma istine najrazličitijih provenijencija, vrati na njihovo izvorište i objedini u jedan novi, ali i izvorni smisao istine. To mu omogućava hermeneutički milje, po kojem se njegove analize kreću. Za Kjuracija to znači da se takvo mišljenje ne sučeljava sa predmetima, već da se kreće u permanentnim čovekovim relacijama sa svetom, koje svoje konstitutivno polazište i semantičko izvorište nalazi u jednoj žarišnoj tački smisla. Nju Kjuraci prepoznaje u Hajdegerovoj koncepciji tubitka. A to znači da se istina više ne posmatra u statičkoj formi *adaequatio intellectus et rei*, već da se i sama ostvaruje u živim odnosima, tj. da rezultira u čovekovom iskustvu o onome nestalnom i nedovršenom, što u krajnjoj instanci znači i u iskustvu vremena.

To, dakako, vodi do jednog u odnosu na tradiciju drugačijeg određenja suštine istine, proisteklog iz aktualne savremenosti i njoj primerenog promišljanja. Istina, tako, više nije nekakva večna prezentnost, puko prisustvo, nego događanje u smislu "oprisutnjavanja", ili, kako Kjuraci još kaže, ona je "dolazak do bitka". Time se zapravo ističe ontološko značenje istine i njeno neraskidivo jedinstvo sa za nju bitnom temporalnom dimenzijom. Štaviše, istina tako biva mišljena kao otvorenost, u njoj se ono doista postojeće, ono stvarno, otkriva u svojoj vremenitosti, dakle, istovremeno i kao ono moguće. Iskustvom istine se na taj način i sama istina razumeva kao otvorenost za nove mogućnosti, a to znači i kao okrenutost ka budućnosti.

Usled takve "strukturalne rekonfiguracije pojma istine", istina ne označava inteligibilno ponavljanje nečega naprosto postojećeg, pogotovu ne njegovo prosto odražavanje; ona nije predmet iskustva već jedan njegov modus, njegova drugačija orijentacija i promena njegovog smisla. Na taj način se isticanjem nečega kao istinitog, prema Kjuraciju, transformiše i čovekov odnos prema stvarnosti i svetu. U tom duhu autor svoje učenje naziva "transformacionom koncepcijom istine".

Nasuprot onom shvatanju stvarnosti koje je utemeljeno na supstancijalističkoj ontologiji i njoj odgovarajućem reprezentativnom pojmu istine, Kjuraci je, sledeći Gadamerovu misao o "porastu bitka", uverenja da istina "prikazuje ono stvarno u drugačijem i višem stepenu bitka", i to stoga što istina implicira onoga ko je saznaje. Istinitost, doduše, ne obogaćuje sadržaj onoga što je saznato kao istinito, ali poseduje "transformacionu moć", kojom ona preobražava i onoga ko saznaje istinu i ono što je saznato kao istinito – ona preobražava i subjekat i objekat.

Na osnovu toga, međutim, italijanski filozof ide i korak dalje: istina poseduje i snažnu etičku dimenziju, čime joj on pripisuje obrazovnu funkciju humanističkih nauka i i umetnosti. Ona, naime, obrazuje kako onoga ko saznaje istinu tako i stvar koja je saznata kao istinita! Njegova "hermeneutička koncepcija istine" time nadilazi uobičajeno razumevanje istine kao puke predstave, budući da istiniti iskaz sadrži u sebi držanje i delovanje onoga ko saznaje istinu i izriče istinit iskaz.

Postignuće takvog razumevanja i izlaganje istine direktno tangira nešto što je najaktuelnije pitanje savremenog doba i svakog, nadasve naučnog saznanja, ali i svakodnevnog čovekovog postupanja. Umesto još i danas preovladavajućeg, novovekovnog svođenja istine na racionalnost, koja traganje za istinom svodi na obučavanje za ispravno vođenje metode u naučnom istraživanju, autor ističe obrazovni i humanistički momenat uključen u samu istinu i njeno saznavanje. Tako, prema Kjuraciju, istina i saznavanje onoga istinitog nije puka redundancija nečega što se drži stvarnim kao od čoveka nezavisno postojećim, nego je ono što nešto tek čini stvarnim za čovekovo iskustvo, za njegovo mišljenje i delanje. Stavljajući naglasak na vanmetodski, obrazovni i humanistički karakter posebnih iskustava istine, bliskih iskustvima umetnosti i povesti, autor, doduše, ne dovodi u pitanje racionalnost istine u njenoj nužnosti, opštevaljanosti i vanvremenosti, ali ispred nje kao primarnu i izvornu ističe egzistencijalnu dimenziju iskustva istine onoga što je praktičko, ljudski svakodnevno i slučajno. U tom smislu on svoju knjigu i završava rečima: "istina je

radije poverena... mudrosti onoga koji je, obdaren 'razboritošću', u stanju da se suoči sa iracionalnošću tog 'ovde i sada' i da se posveti 'istini kontingentnog'."

Knjigu *Iskustvo istine* je renomirana izdavačka kuća "Akademska knjiga" iz Novog Sada objavila u izvrsnom prevodu dr Saše Hrnjeza, koji je svojoj visokoj filozofskoj stručnosti pridružio veliko poznavanje italijanskog i nemačkog jezika, te omogućio našem čitaocu da se upozna sa ovim vrednim spisom i time stekne uvid u jedan bitan segment savremenog filozofskog mišljenja.

Prof. dr Miloš Todorović,
Odsek za filozofiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu